

03.05.2016

Sotep/7

§ 101

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettujen Wallgren ja Honkasalo valtuustoaloitteesta hätämajoituksen järjestämisessä noudatettavasta ohjeistuksesta

HEL 2016-003258 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Jäsen Katriina Juva pyysi asian pöydälle.

Esittelijä

vs. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Marianne Lindqvist, lakimies, puhelin: 310 46302
marianne.lindqvist(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

"Hätämajoituksen järjestämiseen on Helsingin kaupungilla olemassa oma sisäinen ohjeistus. Helsingin kaupungin toimintaa ohjaa lisäksi voimassa oleva lainsäädäntö. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden osaston sisäistä toiminnan ohjetta "Oleskeluluvottomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus" sovelletaan kolmannen maan kansalaisiin, joilla ei ole pysyvää oleskelulupaa sekä EU/ETA kansalaisiin, jotka ovat oleskelleet yhtä jaksoisesti Suomessa alle viisi vuotta ja joilla ei ole vielä oikeutta pysyvään oleskeluun osoittavaan oleskeluoikeuden rekisteröintitodistukseen.

Hätämajoituksella tarkoitetaan Helsingin kaupungin sisäisessä ohjeessa viimesijaista ratkaisua asunnon puutteesta johtuvassa akuutissa hätätilanteessa.

Suomen perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Säännöksessä on kyse ihmi-

sarvoisen elämän vähimmäistasosta, johon kuuluu mm. terveyden ja elinkyvyn säilyttämisen kannalta välttämättömän asumisen järjestäminen jokaiselle. Säännös koskee kaikkia Suomessa oleskelevia henkilöitä. Yksittäisissä tapauksissa säännöksen tarkoittaman avun saamisellitykset on selvitettävä yksilöllisellä tarvehankinnalla.

Sosiaali ja terveysturvaston järjestämässä hätämajoituksessa on kysymys henkilön tilapäisestä, kertaluonteisesta ja viimesijaisesta majoituksesta tilanteessa, jossa hänen terveytensä ja turvallisuutensa on vakavassa vaarassa. Toistuvassa majoituksen tarpeessa ei ole enää kyse edellä mainitusta hätämajoituksesta edellyttävästä tilanteesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät hoitamalla toiminnan itse, sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa, olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä, hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta sekä antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin.

Helsingin kaupunki ostaa asunnottomuuteen liittyvää tilapäismajoitusta oman toiminnan lisäksi yksityisiltä palveluntuottajilta. Sosiaali- ja terveysturvasto on kilpailuttanut kriisimajoituksen palveluntuottajat. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysturvasto käynnisti kriisi- ja tilapäismajoituksen hankintaa koskevan tarjouskilpailun yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa päätöksellään 12.5.2015 (§ 161) sosiaali- ja terveysturvastolautakunnan hyväksytyä hankinnan periaatteet ja ehdot. Tarjouspyynnössä ja sen palvelukuvauksessa asetettujen laadullisten vähimmäisvaatimusten nähtiin takaavan hankittavalle palvelulle riittävän laatutason, joten tarjousvertailussa vertailuperusteena oli halvin hinta. Sosiaali- ja terveysturvastolautakunta päätti 15.9.2015 (§ 276) valita palveluntuottajiksi oman toiminnan lisäksi neljä eri palveluntuottajaa. Valituilla palveluntuottajilla on mahdollisuudet vastata tarpeeseen myös lyhytaikaisesti ja nopeasti.

Helsingin kaupungin käytössä on riittävä määrä hätämajoituspaikkoja. Hätämajoitus on järjestynyt Helsingin kaupungissa kaikille hätämajoitusta tarvitseville eri tahojen yhteistyönä omana toimintana tai yksityiseltä palvelun tuottajalta ostettaessa. Lyhytaikaisen hätämajoituksen myöntämiseen liittyy kuitenkin aina asiakkaan kokonaistilanteen selvittäminen.

Sosiaali- ja terveysturvastolautakunta katsoo esimiesten sekä työntekijöiden toimivan lain mukaisesti. Sosiaali- ja terveysturvasto vastaa henkilöstön ohjeistamisesta ja ohjeiden lainmukaisuudesta, ja katsoo ettei henkilöstön oikeusturvan kannalta ole perusteltua velvoittaa heitä noudatta-

maan kirjeperusteista ohjeistusta ohi työnjohdon linjausten, eikä asettaa henkilöstölle laajempia velvollisuuksia kuin heillä työ- tai virkatehtävnsä sekä kansalaisvelvollisuuksiensa vuoksi on. Sosiaali- ja terveyslautakunnan mukaan kaupungin sisäinen ohjeistus ei ole vastoin voimassa olevaa lainsäädäntöä, eikä sen muuttamiselle eikä kumoamiselle ole perustetta. Tästä johtuen kaupungin työntekijöille toimitettava kirjallinen ohje on perusteeton.

Helsingin kaupunki kouluttaa ja tiedottaa henkilöstöään säännöllisesti. Säännöllisen koulutuksen ja tiedottamisen kautta varmistutaan henkilöstön osaamisesta myös hätämajoituksen järjestämisen osalta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Helsingin kaupunki järjestää hätämajoitusta lainsäädännön mukaisesti. Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Kolmannen maan kansalaisille sekä EU/ETA kansalaisille, jotka ovat oleskelleet yhtäjaksoisesti Suomessa alle viisi vuotta ja joilla ei ole vielä oikeutta pysyvää oleskelua osoittavaan oleskeluoikeuden rekisteröintitodistukseen, järjestetty hätämajoitus ei vaikuta helsinkiläisten asunnottomien mahdollisuuteen saada tarvitsemaansa hätämajoitusta. Hätämajoitus on järjestynyt Helsingin kaupungissa kaikille hätämajoitusta tarvitseville."

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta 30.6.2016 mennessä lausuntoa valtuutettujen Thomas Wallgren ja Veronika Honkasalon 16.3.2016 valtuustoaloitteesta hätämajoituksen järjestämisessä noudatettavasta ohjeistuksesta.

"Helsingin huolehdittava siitä, että hätämajoituksen järjestäminen noudattaa perustuslakia

Mediassa on esitetty, että kaupungin työntekijöitä on viime tammikuun (2016) pakkasilla ohjeistettu tavalla joka on vaarantanut ihmishenkiä. Mediassa on myös väitetty, että sosiaalityön päivystyksen työntekijöiden mukaan Helsingissä on riittämättömästi hätämajoituspaikkoja. (Ks. esim. Voima lehti 1/2016, ss 11-12.) Tämän lisäksi on ilmennyt, että sote-viraston hätämajoitusta koskeva ohjeistus sitouttaa hätämajoituksen tarjoamiseen maasta poistumiseen, mikä on perustuslain vastaista. Hätämajoituksen ajallinen rajaaminen ei myöskään ole lainmukaista.

Oikeusasiamies on antanut kriittisen lausunnon Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen hätämajoituksen linjauksiin liittyen, joita myös Helsingin virkamiehet kertovat noudattavansa.

Ehdotamme, että valtuusto lähettää kaikille kaupungin työntekijöille kirjallisen ohjeen, jonka mukaan kovilla pakkasilla ja muissa vaaratilanteissa jokainen työntekijä on aina velvollinen ensisijaisesti tekemään ratkaisujaan Suomen perustuslain ja muiden oikeudellisesti sitovien velvoitteiden perusteella. Esimerkiksi lämmin yösiija on aina jokaisen Helsingissä oleskelevan ihmisen subjektiivinen oikeus. Kirjeessä on, kaiken epäselvyyden välttämiseksi syytä korostaa, että ohje on aina ehdottoman velvoittava, kaikista mahdollisista muista, kenties epäselvistä tai muista tulkintoja näennäisesti mahdollistavista ohjeista riippumatta. Toisin sanoen, koska kuten apulaiskaupunginjohtaja Laura Rättyö on aivan oikein todennut, "sosiaalityön ammattilaisilla on harkintamahdollisuus (hätämajoitus)asiassa", niin harkintamahdollisuutta ei Helsingissä saa missään oloissa käyttää tavalla joka vaarantaa perusoikeuksien toteutumista.

Samalla kehoitamme kaupunginhallitusta selvittämään, miten hätämajoituksen riittävä tarjonta voidaan jatkossa turvata niin, että paikkamääriä lisättäisiin järjestämällä hätämajoitusta kaupungin omana toimintana tai yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa ilman että paikkoja joudutaan ostamaan kriisitilanteissa kalliiseen hintaan yksityisiltä voitto tavoittelevilta yrittäjiltä."

Esittelijä

vs. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Marianne Lindqvist, lakimies, puhelin: 310 46302
marianne.lindqvist(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano